

CVR-nr.: 20 76 68 16

Januar 2019

Standpunkt Konflikttramte områder

Akademiker
Pension

Dette standpunktspapir uddyber, hvordan AkademikerPension i praksis udmønter sin "Politik for ansvarlige investeringer", når det kommer til selskaber med aktiviteter i væbnede konflikter og konfliktramte områder.

AkademikerPension ønsker at tydeliggøre, at vi forventer, at selskaber i pensionskassens portefølje efterlever de internationalt anerkendte retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd fra FN og OECD samt den internationale humanitære folkeret i konfliktramte områder.

Hvis selskaber på vedvarende og grov vis overtræder disse normer, vil de blive udelukket fra AkademikerPensions investeringsunivers. Som med andre emner, vil AkademikerPension først forsøge at få selskaberne til at rette op gennem en aktiv ejerskabsindsats.

Definitioner

Konfliktramt område

Et "konfliktramt område" er et område – indenfor og/eller mellem stater – hvor en væbnet konflikt finder sted. Besat territorium er som oftest også et konfliktramt område.

Væbnet konflikt

Definitionen af en "væbnet konflikt" under international ret er bred og omfatter både internationale konflikter mellem stater og konflikter internt i stater. Den omfatter også konflikter, hvor en eller flere parter ikke anerkender, at der er en konflikt. Konflikten skal dog – på et tidspunkt – have nået en vis intensitet. Det er ikke nok, at der blot er tale om sporadiske voldshandlinger, enkelte angreb eller kriminalitet.

Termerne "væbnet konflikt" og "konfliktramte områder" benyttes som synonymmer i dette standpunktspapir.

Baggrund

Bestyrelsen i AkademikerPension har i den sidst reviderede "Politik for ansvarlige investeringer"¹ tydeliggjort, at stillingtagen til selskabers aktiviteter i konfliktramte områder og konfliktsituationer er en integreret del af AkademikerPensions indsats for at investere ansvarligt – og i tråd med de internationalt anerkendte retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd.

Lovligt at investere – som udgangspunkt

I langt de fleste tilfælde er det lovligt at investere i selskaber, der opererer i konfliktramte områder. Såfremt området er sanktionsbelagt eller investeringen i det enkelte selskab på anden vis er ulovlig, er det ikke lovligt at investere.

Dele af de enkelte selskabers forretninger kan dog være i strid med EU-retten eller national lov samt den internationale humanitære folkeret ("IHL"), herunder Genève-konventionerne. IHL rummer rettigheder såvel som pligter også for selskaber, men udelukker dog ikke per definition investeringer i selskaber med aktiviteter i konfliktramte områder.

I ekstreme tilfælde kan også selskaber og virksomhedsledere, der fx medvirker til 'forbrydelser mod menneskeheden' blive retsforfulgt under national lovgivning i hjemlandet; også for forbrydelser begået i et andet land. Sager kan også blive rejst mod virksomhedsledere ved den Internationale Straffedomstol.

Ansaret rækker ud over loven

Hvorvidt en investering eller virksomhedsaktivitet er lovlig eller ej, er et vigtigt spørgsmål, men AkademikerPensions arbejde med ansvarlige investeringer rækker længere end lovgivningen.

AkademikerPensions politik tager også afsæt i blandt andet FN's Global Compact principper, der opstiller soft law-forventninger til virksomheder, der rækker ud over gældende lov.

I de senere år er det også blevet tydeligere, at der er soft law-forventninger, om at investorer og selskaber bør håndtere forretningsaktiviteter i konfliktsituationer, som led i at efterleve FN's og OECD's retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd og FN's Global Compact

¹ AkademikerPensions "Politik for ansvarlige investeringer" (juni 2018) kan tilgås her: https://akademikerpension.dk/media/bl1hvosu/politik_for_ansvarlige_investeringer_2018.pdf

menneskeretsprincipper². Det følger af udmeldinger fra FN³, danske myndigheder⁴ og Folketinget⁵.

Virksomheders og investorers ansvar for menneskerettigheder

FN's konventioner - konkretiseret i blandt andet FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv (UNGP)⁶ - fremhæver, at:

"stater har pligt til at beskytte individers rettigheder", og "virksomheder har ansvar for at respektere menneskerettighederne"

Det bliver endvidere understreget, at "menneskerettighederne", som minimum, refererer til de internationalt anerkendte menneskerettigheder, der er udtrykt i FN's såkaldte "International Bill of Human Rights"⁷ og ILO's kernekonventioner for arbejdstagerrettigheder⁸. Virksomheders ansvar for at respektere menneskerettighederne gælder for alle virksomheder og investorer - uanset størrelse, branche eller geografiske placering.⁹ For at leve op til ansvaret skal virksomheder og investorer agere med såkaldt "nødvendig omhu" (på engelsk "due diligence")¹⁰ passende til situationens udfordringer.

De centrale spørgsmål er, hvorvidt 1) en virksomhed (eller derigennem en investor) forårsager, bidrager til eller passivt er forbundet til overtrædelser af menneskerettighederne ("negative indvirkninger") - og 2) håndterer situationen på passende vis, det vil blandt

andet sige proaktivt, effektivt og - om nødvendigt - ud fra en passende prioritering (se sidste afsnit).

Alle virksomheder og investorer - uagtet størrelse, branche og geografi - bør undgå at forårsage eller bidrage til negative indvirkninger på menneskerettighederne, og de skal adressere indvirkninger, når de opstår.

Virksomheder og investorer bør også forebygge og afhjælpe negative indvirkninger på menneskerettigheder, for eksempel hvor en investor - ikke selv har medvirket til eller forårsaget den negative indvirkning - blot er forbundet til den negative indvirkning via en kunde (fx en statslig myndighed) eller anden forretningsrelation¹¹ (se eksempel ovenfor).

AkademikerPensions politik

Med vedtagelsen af AkademikerPensions sidst reviderede "Politik for ansvarlige investeringer" er selskabers adfærd i konfliktsituationer og konfliktramte områder nu et emne under afsnittet om menneskerettigheder¹².

Fagområdet bliver overvåget af pensionskassens specialister inden for ansvarlige investeringer - med reference til AkademikerPensions Komité for ansvarlige investeringer.

AkademikerPension har vedtaget følgende ordlyd om konfliktramte områder i politikens afsnit om menneskerettigheder¹³:

---

² Global Compact og PRI (2010): https://www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/Peace_and_Business/Guidance_RB.pdf

³ FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder (OHCHR), januar 2018: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22617&LangID=E>

⁴ "Vejledning om ansvarlige investeringer" fra Erhvervsstyrelsen, marts 2018: https://samfundsansvar.dk/sites/default/files/vejledning-ansvarlige-investering_erhvervsstyrelsen2018.pdf

⁵ Se folketingsvedtagelse d. 19. januar 2018: <https://www.ft.dk/samling/20171/vedtagelse/V30/index.htm>

⁶ Se UNGP princip 12.

⁷ FN's Verdenserklæring om menneskerettigheder (1948) og de to konventioner om hhv. civile og politiske rettigheder samt Økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (underskrevet i 1966, trådte i kraft i 1976).

⁸ ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work (1998).

⁹ Se UNGP princip 11, kommentarerne.

¹⁰ Se "Vejledning om ansvarlige investeringer" fra Erhvervsstyrelsen, marts 2018, side 5-8: https://samfundsansvar.dk/sites/default/files/vejledning-ansvarlige-investering_erhvervsstyrelsen2018.pdf

¹¹ Ibid.

¹² Se AkademikerPensions "Politik for ansvarlige investeringer", side 6.

¹³ Ibid.

"Investeringerne skal også i væbnede konfliktsituationer og konfliktområder leve op til virksomheders ansvar for at respektere menneskerettighederne, herunder:

- Agere med nødvendig omhu, passende til kontekstens udfordringer.
- Respektere standarderne i den internationale humanitære folkeret.

AkademikerPension i tråd med internationale normer

Hvis en virksomhed har aktiviteter i et konfliktramt område, er risikoen for væsentlige overtrædelser af menneskerettigheder ofte høj. Det fremgår derfor af UNGP og OECD's retningslinjer, at virksomheder i konfliktsituationer – udover at agere med den fornødne omhu for at respektere menneskerettigheder – også skal respektere IHL:

" (...) in situations of armed conflict enterprises should respect the standards of international humanitarian law¹⁴."

AkademikerPension tilgår derfor konfliktramte områder ud fra to kriterier i tråd med de internationalt anerkendte normer på området:

- Selskaber skal leve op til deres ansvar for at respektere menneskerettighederne også i væbnede konfliktsituationer.
- Selskaber skal respektere standarderne i den internationale humanitære folkeret ("krigens regler", der blandt andet omfatter Genèvekonventionerne¹⁵).

Ny screening

AkademikerPension har fra 2018 rekvireret en kvartalsvis sær-screening hos en internationalt anerkendt leverandør, der screener for virksomhedsaktiviteter i en lang række konfliktsituationer på globalt plan. Screeningsfokusområder justeres løbende.

Screeningen supplerer den kvartalsvise screening for eksempelvis selskabers forbindelse til menneskeretskrænkelser på globalt plan.

Typer af aktiviteter og overtrædelser

På linje med AkademikerPensions screening af selskaber op mod Global Compact's 10 principper, inddeler screeningens selskabernes aktiviteter – overtrædelser – i forskellige sværhedsgrader fra "grov" til "lav".

Karakteren af selskabernes aktiviteter fremgår desuden af screeningen, herunder om selskaberne tilbyder skræddersyede produkter eller tjenester forbundet med negative indvirkninger på menneskerettighederne i det konfliktramte område, er direkte involveret i overtrædelserne eller har mindre salg eller økonomisk aktivitet i det givne område (se Figur 2 i sidste afsnit).

Selskabernes ledelseshåndtering af sagerne bliver også vurderet fra "stærk" til "svag". Hvis selskabets ledelse er bevidst om problemet og er i færd med at adressere dette på passende vis, bliver håndteringen vurderet som acceptabel. AkademikerPensions investering kan i så fald fortsætte – så længe, der sker passende fremskridt mod at bringe forbindelsen til overtrædelserne til ophør.

AkademikerPensions forventninger til selskaber i konflikter

FN's arbejdsgruppe for udbredelsen og implementeringen af FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv (UNGP) udsendte i 2014 en officiel udtalelse om betydningen af UNGP i konteksten af konfliktsituationer.

FN-arbejdsgruppen gentager, blandt andet, at virksomheders ansvar for at respektere menneskerettighederne også gælder i konfliktsituationer, herunder på besat territorium.

FN-arbejdsgruppen gentager også, at ekstra "nødvendig omhu" er påkrævet for at undgå at bidrage til – eller blive direkte forbundet til negative indvirkninger på menneskerettighederne¹⁶.

---

¹⁴ Se UNGP princip 12, kommentarerne

¹⁵ <https://www.icrc.org/en/document/what-ihl>

¹⁶ UN Working Group on Business and Human Rights (2014): <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/OPTStatement6June2014.pdf>

Selskaber med aktiviteter i eller forbundet til konfliktsituationer bør, ifølge arbejdsgruppen og UNGP, blandt andet:

- Gennemføre udvidede indvirkningsanalyser (såkaldt "enhanced due diligence") i forhold til menneskerettighederne og standarderne i den internationale humanitære folkeret.
- Adressere udfordringerne i tråd med de internationale retningslinjer fra FN og OECD, herunder forsøge at gøre deres indflydelse gældende
- Offentligt anerkende udfordringerne og redegøre for, hvordan negative indvirkninger forebygges, standses eller afbødes, herunder redegøre for ophør af forretningsaktiviteter, hvor det måtte være nødvendigt.¹⁷
- vise, at de ikke støtter fortsættelsen af overtrædelser af international lov eller bidrager til negative indvirkninger på menneskerettighederne.
- være opmærksomme på FN's resolutioner og rapporter om menneskeretsovertrædelser i området og tage højde for informationerne i deres indvirkningsanalyser.

FN's ekspertgruppe

AkademikerPension ønsker med dette standspunktpapir at tydeliggøre, at pensionskassen bakker FN's ekspertgruppe op.

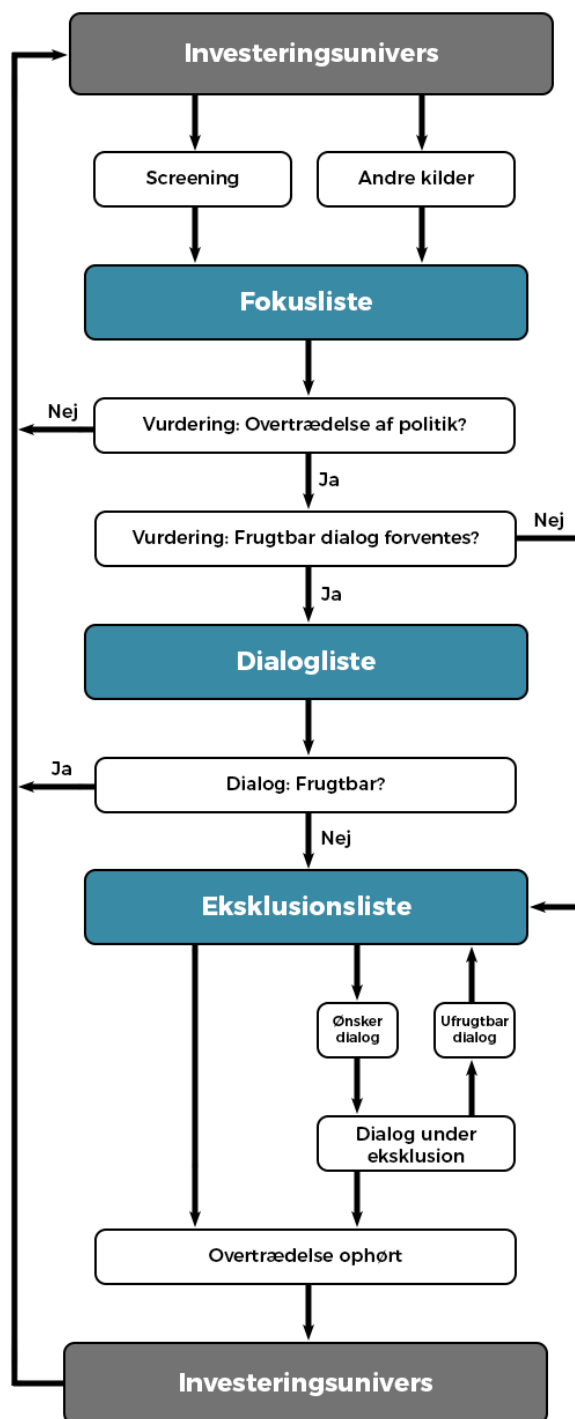
Virksomheder med aktiviteter i konfliktramte områder skal respektere ekspertgruppens udtrykte forventninger, der uddyber selskabernes generelle menneskeretsansvar under FN's konventioner.

Håndtering af overtrædelser

Som med øvrige potentielle overtrædelser af AkademikerPensions politik for ansvarlige investeringer, skal pensionskassen i første omgang gøre sin indflydelse gældende gennem aktivt ejerskab for at bringe overtrædelsen til ophør.

Figur 1 viser AkademikerPensions proces for at evaluere børsnoterede selskaber og udstedere af virksomhedsobligationer.

Figur 1- Proces: Evaluering af børsnoterede selskaber og virksomhedsobligationer

¹⁷ Ibid. S. 9-12

Denne tilgang er i tråd med de internationale retningslinjer på området og Erhvervsstyrelsens vejledning om ansvarlige investeringer¹⁸ fra marts 2018.

Erhvervsstyrelsens vejledning fremhæver desuden, at dialog oftest er den bedste vej frem, da det kan medføre den fornødne adfærdsændring hos et selskab, der forårsager eller bidrager til negative indvirkninger på eksempelvis menneskerettighederne.

AkademikerPension kan dog også - ifølge Erhvervsstyrelsens vejledning - i visse tilfælde vælge at ekskludere selskaber uden dialog. Det gælder overtrædelser:

"(...) hvor den negative indvirkning er betydelig og investor vurderer, at en aktiv ejerskabsindsats ikke vil bære frugt indenfor en acceptabel tidshorisont (...)"¹⁹

Prioritering af indsatserne i AkademikerPension

I praksis kan det være vanskeligt at adressere alle negative indvirkninger, som en investor er forbundet til. Derfor er det, ifølge de internationale retningslinjer, tilladt at prioritere indsatsen.

Erhvervsstyrelsens vejledning om ansvarlige investeringer fremhæver, at:

"Prioritering af indsatsen bør tage udgangspunkt i den negative indvirknings omfang og alvor samt hvilke muligheder, der er for at stoppe eller afbøde konsekvenserne for berørte parter, og sikre genoprejsning for disse".

Det betyder, at det er muligt for AkademikerPension at iværksætte en systematisk indsats - uden at skulle håndtere alle selskabers forretninger og indvirkninger på menneskerettighederne i alle konfliktramte områder på én gang.

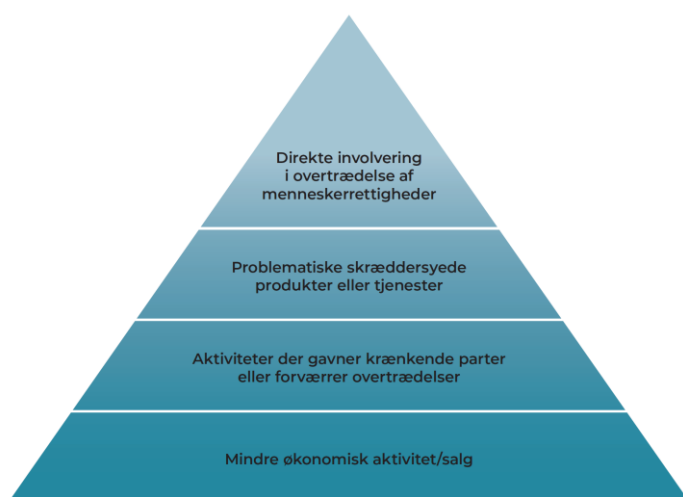
AkademikerPension vil derfor løbende opdele selskaberne til behandling i tre puljer:

1. selskaber, der prioriteres først til øget aktiv ejerskabsindsats
2. selskaber, der ikke prioriteres først, og
3. selskaber, der indstilles til eksklusion efter nærmere vurdering og beslutning i AkademikerPensions Komité for ansvarlige investeringer (læs mere om Komitéen i AkademikerPensions 'Politik for ansvarlige investeringer', side 8).

I tråd med de internationale retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd kan alle typer adfærd - som er illustreret i pyramiden i figur 2 - være problematiske. Alle fire typer af adfærd kan derfor være emne for en aktiv ejerskabs-dialog, og de kan alle føre til eksklusioner, hvis selskaberne ikke evner eller ikke ønsker at rette op.

Når det er nødvendigt at prioritere, vil AkademikerPension prioritere indsatsen over for selskaber med adfærd i de tre øverste lag af pyramiden først.

Figur 2 - AkademikerPension vil prioritere indsatsen over for selskaber i de tre øverste lag af pyramiden højest.

¹⁸ "Vejledning om ansvarlige investeringer" fra Erhvervsstyrelsen, marts 2018, s. 6-8: https://samfundsansvar.dk/sites/default/files/vejledning-ansvarlige-investering_erhvervsstyrelsen2018.pdf

¹⁹ Ibid., side 8.

Eksklusion

AkademikerPension har i forbindelse offentliggørelsen af standpunktspapiret valgt at ekskludere en række navngivne selskaber med aktiviteter i konfliktramte områder.

AkademikerPension har også tidligere ekskluderet en række selskaber med problematiske aktiviteter i konfliktramte områder, alene fordi de er involveret i produktion af kontroversielle våben.

Begrundelsen for hver enkelt eksklusion fremgår af AkademikerPensions offentligt tilgængelige eksklusionsliste på akademikerpension.dk

Dialogen med selskaber om menneskerettigheder og aktiviteter i konfliktramte områder, er allerede en del af den dialog, som AkademikerPension fører med udvalgte selskaber.

AkademikerPension har besluttet at styrke indsatsen på området i 2019.

AkademikerPension
Smakkedalen 8
2820 Gentofte
akademikerpension.dk

